

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Primvs. Vtrum sit ponere plures personas in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

differentia siue modo, quo persona communiter sumpta per se contrahitur ad personam diuinam; cum vnus affirmet contrahi per se relatione, alius autem neget, & per absolutum limitari contendat. Itaque non est necesse eos habere conceptum indifferentem de persona diuina, sed tantum de persona communiter sumpta, de cuius limitatione per extraneam differentiam ambo conueniunt, sed in contractione, quæ est per differentiam per se, longè dissident. Secundò respondetur nullam esse vltimam consequentiam; Quoniam admissio prædictos disputantes habere conceptum de diuina persona indifferentem ad absolutum & relatiuum, non sequitur; ergo persona diuina significat indifferens &c. Nam duplex indifferentia potest in aliquo nomine & eius significato considerari; vna quæ attenditur secundum conceptionem in re fundamentum habentem, ad quam conceptionem per se primò significandam impositum est nomen; sicut nomen animalis impositum est ad significandam naturam sensitiuam, quæ realem habet vnitatem in pluribus speciebus, & ideo fundat conceptum communem & ad plures illas species indifferentem. Alia est indifferentia nominis & conceptus, quæ attenditur secundum conceptionem in opinione, vel propria vel alterius falsa fundatam, qualis est communitas analogica huius nominis Deus, ad verum Deum & ad idolum, vt explicat S. Th. supra q. 13. a. 10. & talis est etiam communitas & indifferentia huius nominis persona diuina; fundatur enim in sola falsa opinione negantis diuinam personam relatione constitui, & opinantis eam constitui per modum aliquem absolutum; sic enim multiplicat in diuina persona considerationes modorum constituendi, cum tamen secundum veritatem sit vnus scilicet relatiuus. Et quemadmodum non valet ista consequentia, Paulus affirmat animal bipes quod est homo, esse rationale, & Petrus negat, & ait esse irrationale; Ergo conceptus est nomen animalis bipedis, siue hominis absolute est indifferens ad rationale & irrationale: ita non valet in re proposita.

QVÆSTIO XXX.

De pluralitate personarum in diuinis, in quatuor articulos diuisa.

DEinde quaritur de pluralitate personarum. Et circa hoc quaruntur quatuor.

Primò, Vtrum sint plures persona in diuinis.

Secundò, Quot sunt.

Tertiò, Quid significant termini numerales in diuinis.

Quartò, De communitate huius nominis, persona.

Ratio ordinis huius quæstionis ad præcedentem, & articulorum eius inter se.

IN INTRODVCTIONE præcedentis quæstionis affertur à D. S. ratio ordinis huius quæst. tam ad præcedentem, quam ad subsequenter. Ordo verò articulorum hic est: Proponitur primò quæstio, an sit pluralitas personarum in diuinis. Secundò quæstio, quanta sit illa pluralitas. Tertiò quid sit, dum quaritur, quid significant termini numerales in diuinis. Postremo, quia ad omnem pluralitatem eius, quod in plura distinguitur, sequitur in

illo quadam communitas; ea propter in postremo articulo de communitate huius nominis persona differitur: de cuius pluralitate disputauerat in tribus iam dictis articulis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sit ponere plures personas in diuinis.

AD Primum sic proceditur. Videtur, quod non sit ponere plures personas in diuinis. Persona enim est rationalis natura indiuidua substantia. Si ergo sunt plures persona in diuinis, sequitur quod sint plures substantia. Quod videtur hæreticum.

2. Præterea. Pluralitas proprietatum absolutarum non facit distinctionem personarum, neque in Deo, neque in nobis, multo igitur minus pluralitas relationum. Sed in Deo non est alia pluralitas nisi relationum, vt supra dictum est. Ergo non potest dici, quod in Deo sint plures persona.

3. Præterea. Boet. dicit de Deo loquens, quod hoc verè vnum est, in quo nullus est numerus: sed pluralitas importat numerum. Ergo non sunt plures persona in diuinis.

4. Præterea. Vbiunque est numerus, ibi est totum & pars. Si igitur in Deo sit numerus personarum, erit in Deo ponere totum & partem. Quod simplicitati diuinae repugnat.

Sed contra est, quod dicit Athanasius, Alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti. Ergo Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sunt plures persona.

Respondeo. Dicendum, quod plures esse personas in diuinis, sequitur ex præmissis. Ostensum est enim supra, quod hoc nomen persona significat in diuinis relationem, vt rem subsistentem in natura diuina. Supra autem habitum est, quod sunt plures relationes reales in diuinis. Vnde sequitur, quod sint plures res subsistentes in diuina natura. Et hoc est esse plures personas in diuinis.

Ad Primum ergo dicendum, quod si substantia non ponitur in distinctione persona, secundum quod significat essentiam: sed secundum quod significat suppositum. Quod patet ex hoc, quod additur indiuidua. Ad significandum autem substantiam sic dictam, habent Greci nomen hypostasis. Vnde sicut nos dicimus tres personas, ita ipsi dicunt tres hypostases. Nos autem non consueuimus dicere tres substantias, ne intelligerentur tres essentie, propter nominis æquiuocationem.

Ad Secundum dicendum, quod proprietates absolute in diuinis (vt bonitas, & sapientia) non opponuntur adinuicem, vnde neque realiter distinguuntur. Quamuis ergo eis comeniat subsistere, non tamen sunt plures res subsistentes, quod est esse plures personas: proprietates autem absolute in rebus creatis non subsistunt, licet realiter abinuicem distinguantur, vt albedo, & dulcedo. Sed proprietates relatione in Deo, & subsistunt, & realiter abinuicem distinguuntur vt supra dictum est. Vnde pluralitas talium proprietatum sufficit ad pluralitatem personarum in diuinis.

Ad Tertium dicendum, quod à Deo propter summam vnitatem, & simplicitatem excluditur omnis pluralitas absolute dictorum, non autem pluralitas relationum, quæ relationes predicantur de aliquo vt ad alterum. Et sic compositionem in ipso, de quo dicuntur, non importat, vt Boet. * in eodem libro docet.

Ad Quartum dicendum, quod numerus est duplex.

plex scilicet numerus simplex, vel absolutus, ut duo, & tria, & quatuor. Et est numerus, qui est in rebus numeratis, ut duo homines & duo equi. Si igitur in diuinis accipitur numerus absolute, sine abstracte, nihil prohibet in eo esse totum, & d. partem: & sic non est nisi in acceptione intellectus nostri: non enim numerus absolutus à rebus numeratis est, nisi in intellectu. Si autem accipiamus numerum prout est in rebus numeratis, sic in rebus quidem creatis, vnum est pars duorum, & duo trium, ut vnus homo duorum, & duo trium: & sic non est in Deo, quia tantus est pater, quanta tota Trinitas, ut infra patebit. [¶]

Quest. 42.
art. 3. & 4.

Sensus quaesiti.

QVAERITUR hic realis pluralitas diuinarum personarum, ut patet ex probatione conclusionis.

Forma Textus.

CONCL. est. Plures persone sunt in diuinis Probatur: Hoc nomen persona significat in diuinis relationem, vt rem subsistentem in natura diuina; at in diuinis sunt plures relationes reales. Ergo sunt plures res subsistentes in natura diuina; quod est esse plures personas in diuinis. Maior probatur ex dictis in articulo quarto quaestionis praecedentis. Minor vero ex dictis in q. vigesima octaua.

Expositio Textus.

DIFFICULTAS, quae ex hoc discursu de numero diuinarum personarum determinato posset oriri, tractabitur cum Cai. & alijs in art. seq.

De concl. praesentis a. quae est praecipuum Christianae fidei dogma, disputat ex recentioribus latissime aduersus haereticos Card. Bellarm. lib. 2. de Christo, tomo 1. Val. super hoc art. & Suarez. lib. 1. de Trinitate c. 2. ad quos lectorem remittimus.

Quaedam tamen solutiones Valentiae, ad argumenta ab eo proposita, veritati minus consona & debita carere videtur soliditate, quae summam placuit hic recensere, & quid ego sentiam aperire.

Primum argumentum
Valent.

Est igitur primum argumentum illius. Si sunt plures persona diuinae: consequens erit nullam earum esse simpliciter infinitam: at hoc absurdum est: si quidem persona, quae infinita non est, non est verè diuina; igitur non sunt plures persona diuinae. Probatur sequela assumptae propositionis; quia tunc carebit vnaquaeque persona re illa, atque perfectione alterius, per quam ab ea distinguitur, id est proprietate personali seu respectiva alterius. Resp. negando sequelam primae propositionis. Ad probationem distinguitur dicere vnam personam alterius perfectione carere dupliciter intelligi posse: Vno modo de perfectione praecise illis conueniente, quatenus opponitur & distinguuntur ab inuicem: & sic conceditur. Alio modo de perfectione simpliciter, ita vt vna persona nullo modo habeat perfectionem alterius; & sic negandum est. Nam quamuis vna persona, vt ab alia distinguitur, non habeat perfectionem alterius; habet tamen vt est vnum in essentia cum illa: & hoc satis est vt simpliciter sit infinita; Nam infinitas personae non solum ex perfectione proprietatis personalis, sed maxime etiam ex ratione essentiae (vt ita dicam) confla-

Solutio Valent.

tur; cum essentia sit de ratione personae, & idem cum illa. Vnde (inquit) satis intelligitur vnamquamque personam diuinam esse infinitam hoc ipso, quod in essentia obtinet, quicquid est perfectionis in alijs personis.

Sed hac responsio dupliciter deficit. Primò: quia concedit realem perfectionum pluralitatem in diuinis iuxta numerum personarum, quod supra validis argumentis impugnauimus. Secundò, quia dicit pugnantia; Nam si personis conueniunt perfectiones, quatenus distinguuntur ab inuicem; ex identitate, quam habent in essentia, non efficitur vt quod vni proprium est, prout ab altera distinguitur, sic etiam alterius; sicut ex eadem essentiae vnitatem vna persona non est altera. Implicat igitur dicere personis conuenire perfectiones, quatenus ab inuicem distinguuntur, & vnamquamque personam in essentia obtinere quicquid est perfectionis in alijs personis.

Optima solutio est illa, quam affert S. Th. ad si. mile argumentum infra q. 42. a. 4. ad 2.

Secundum eiusdem argumentum est. Vel pluralitas personarum est necessaria in ente infinito vel non; si non; ergo non est vlio modo ponenda in Deo; totus enim Deus, secundum omne quod est, est ens necessarium: Si autem necessaria est; ergo etiam in vna qualibet persona diuina, vt persona est, debet esse pluralitas personarum, quod absurdum est. Patet consequentia.

Nam persona etiam est ens infinitum. Resp. necessariam esse pluralitatem personarum in ente infinito. Ad argumentum admittit consequentiam si sermo sit de persona diuina secundum totam suam realitatem, ex qua constat ipsius infinitas; sic enim vt in essentia diuina est pluralitas personarum, consequenter etiam est in persona diuina, cuius res, atque infinitas constat etiam ex diuina essentia. Sicut enim verè dixit Christus: Ego in Patre, & Pater in me est ratione essentiae; ita etiam verissime dixisset, Ego & Pater vnum sumus in Spiritu S. & similiter Spiritus S. & Pater sunt in me. Quod perinde est ac dicere in vnaquaque diuina persona esse plures personas diuinas seu pluralitatem diuinarum personarum. Addit praeterea in vnaquaque persona diuina, vt secundum rationem suae vnitatis completam & adequatam in re ipsa est vna, esse pluralitatem personarum, quatenus essentia illius est plures personae. Sed tamen non ita in persona diuina, vt vna scilicet personaliter, sunt plures personae: quasi ipsa vt est vna, sit personae illae plures: tunc enim non esset vna, neque hoc necesse est ad eius infinitatem, sed satis est, vt verè plures personae sint in ipsa.

Sed hoc responsio non soluitur argumentum, quo probatur necessariam esse personarum pluralitatem in qualibet persona vt persona; eo modo, quo necessaria est in ente infinito; cum igitur sit necessaria personarum pluralitas in ente infinito, tanquam existens de ratione illius intrinseca: consequens etiam videtur vt sit necessaria in qualibet persona. Ex hoc autem, quod vna persona est in alio modo dicto, non efficitur, vt vna sit de ratione alterius intrinseca.

Dicendum est igitur ad argumentum nullam esse consequentiam. Ad probationem dico falsam etiam esse consequentiam; est enim in argumento fallacia figurae dictionis; nam proceditur ab identica ad formalem. Haec enim est identica, persona diuina est ens infinitum loquendo de persona diuina ratione sui proprii constitutui & distinctui; ideo namque persona diuina sic accepta est

Constat.

Secundum argumentum
Valent.

Sol. Valent.

Constat.

Vera solutio

est ens infinitum; quia est realiter diuina essen-
tia, quæ est ens infinitum. Vnde non sequitur: si
necessaria est pluralitas personarum in ente infi-
nito; Ergo necessaria est etiam in qualibet per-
sona; nam in consequenti fit sensus formalis: su-
mitur enim persona, prout distinguitur forma-
liter ab essentia. Recolenda sunt, quæ diximus
supra q. 28. a. 2. nimirum personas diuinas clau-
di in quidditate diuinæ essentia, non ea ratione
qua communicabilis est, sed qua constituibilis
est in esse personali incommunicabili. Dico igitur
personam esse ens infinitum, quod est essen-
tia secundum rem, sed ab eo differt virtualiter;
in hoc verò præcipue posita est differentia; quod
illud ens infinitum claudit tres personas, quas
nulla personarum includit. Illud enim ex pro-
pria ratione vnum numero existens est tribus
suppositis communicabile, persona verò ex sui
ratione est incommunicabilis; & ideo commu-
nicata essentia, non comunicatur pluralitas per-
sonarum; ac proinde nullo modo concedendum
est in persona Filij etiam ratione essentia, quæ
in eo est, esse pluralitatem personarum, eo mo-
do, quo eadem pluralitas est in essentia secundū
se; quoniam essentia non comunicatur Filio
quo ad propria personarum; nam etiam essentia
prout est in Filio vt sit, propria est Filij, vt ait
Cai. infra q. 41. a. 5.

Responsio ad primum argumentum D. Th. ex-
plicanda est per ea, quæ notauimus in precedenti
1. & 2.

Secundum
argumentum
D. Thom.

Secundum argumentum D. Th. est. In Deo
non est nisi pluralitas relationum: at pluralitas
relationum non facit pluralitatem personarum;
Ergo. Probatur minor. Pluralitas proprietatum
absolutarum non facit distinctionem personarum,
neque in nobis, neque in Deo. Ergo mul-
tudo minus pluralitas relationum. Responsio forma-
lis consistit in negatione minoris. Ad probatio-
nem negatur consequentia; & rationem affert S.
D. eo, quia ad pluralitatem personarum duo re-
quiruntur, nimirum, realis distinctio & subsi-
stentia, quæ duo simul non reperiuntur in pro-
prietatibus absolutis, nec prout sunt in Deo, nec
prout sunt in creaturis; nam vt sunt in Deo, so-
lam habent substantiam, non autem distinctio-
nem; in creaturis autem distinguuntur quidem,
sed minime subsistunt. At proprietates relatiuæ
in Deo vtraque conditione gaudet; nam & subsi-
stunt & realiter ab inuicem distinguuntur: &
ideo earum pluralitas sufficit ad personarū plu-
ralitatem in diuinis. Ad cuius responsionis in-
telligentiam nota quæ scribit hic Cai.

Circa resp. ad 3. lege, si placet, quæ notat Val.
in resp. ad 4. suum argum & quæ docet Cai. supra
q. 3. a. ultimo in expositione tituli. Vide etiam D.
Th. in primo dist. 24. q. 1. a. 2. Inde enim perspi-
cua redditur hæc responsio.

Quartum ar-
gumentum
D. Thom.

Quartum argumentum D. Th. est. Si in Deo
est numerus personarum, erit in Deo ponere to-
tum & partem; at consequens repugnat diuinæ
simplicitati; ergo & antecedens. Probatur con-
sequentia quia vbicumque est numerus ibi est
totum & pars. Responsio est. Numerus est duplex;
Vnus simplex vel absolutus; vt duo & tria &
quatuor; Alius qui est in rebus numeratis; vt
duo homines vel duo equi; sumendo numerum
in diuinis priori modo, nihil prohibet in eo esse
totum & partem; sic autem ratio totius & par-
tis non est nisi in acceptione intellectus nostri.
Posteriori vero modo sumendo numerum in
diuinis non habet totum, & partem; quia tantus
est Pater, quanta est tota Trinitas. Sed ad-

Dubitatio

uersus resp. hanc, quamuis eam verissimam esse Vasquez
fateatur, argumentantur Vasquez & post eum Suarez.
Suar. lib. 1. de myst. Trinitatis cap. 10. Si numero
abstracto conuenit ratio partis & totius, & ma-
ius est totum quàm pars: debent etiam hæc con-
uenire numero in quauis materia contracta, ac
proinde numero diuinarum personarum; quia
quæ conueniunt numero secundum se, conue-
niunt etiam tali numero, licet non è contra; quæ
enim dicuntur de communi & superiori, dicun-
tur etiam de inferiori & singulari.

Respondent ex Gabriele in primo dist. 24. q. 2. a. Solui Vas-
3. dubio 1. In Trinitate nihil reperiri maius aut
minus, perfectius aut imperfectius, totum &
partem secundum quantitatem quasi cōtinuam,
id est secundum quantitatem virtutis & perfe-
ctionis, vt affirmat hoc loco D. Thom. At se-
cundum quantitatem discretam id est secundū
pluralitatem concedimus (inquiunt) in Trinitate
maiorē & minorem numerum; hoc est plures
& pauciores vnitates; plures enim sunt Pater Fi-
lius & Spiritus Sanctus, quàm Pater & Filius;
Nam vt aliquid sit maius alio quantitate discre-
ta, non debet esse perfectius, sed satis est si in v-
na multitudine dicantur esse plures vnitates,
quàm in alia; nec quidquam contra hanc doctri-
nam docuit S. Doctor. Nam numerum abstra-
ctum intelligit rationem solam discretæ quan-
titatis & multitudinis, in quauis etiam materia;
& hoc pacto (inquit Vasquez) inuenitur totum
& pars in Trinitate; hoc est totus numerus &
partes illius, nempe singulæ vnitates; inuenitur
etiam maius & minus, perfectius & minus per-
fectum; quia maior numerus & perfectior nu-
merus est ternarius, quàm binarius in ratione
multitudinis & discretæ quantitatis. Addit pos-
tremo Vasq. hæc nomina maius & minus non
esse Trinitati accommodanda sine additamento;
quia communi modo loquendi denotant maio-
rem & minorem perfectionem in quantitate cō-
tinua; & ideo sic dicendum esse in Deo est maior
& minor numerus: & idem asserendum esse de
toto & partibus, de perfectiori & minus perfe-
cto. Sed hæc in primis aduersantur expresse me-
ti D. Thom. qui perspicue distinguit numerum
simplicem siue absolutum, qui est in sola acce-
ptione intellectus, à numero qui est in rebus;
quomodo ergo potest Vasquez secundum mem-
brum cum primo confundere? Præter quàm
quod distinctio illa de quantitate continua &
discreta, vel non est ad rem, vel primum mem-
brum cum secundo coincidit in materia Sanctissi-
mæ Trinitatis vt statim offendemus.

Sciendum est igitur ex D. Thom. infra a. 3. & Perazoli
supra q. 11. a. 2. in rebus immaterialibus esse mul-
titudinem, non de genere quantitatis sed tran-
scendentem, quæ se habet ad multa, de quibus
prædicatur, sicut vnum quod conuertitur cum
ente ad ens, quod non addit supra ens nisi ne-
gationem diuisionis tantum: & eadem ratione
inquit S. D. cum dicuntur res multe, multitu-
do sic accepta significat res illas cum in diuisione
circa vnāquamque earum. Vnde in dicta q.
11. notauimus, quod multitudo transcendens est
ens formaliter negatiuum: itaque numerus siue
multitudo aut pluralitas diuinarum personarū
significat earum entitates cum in diuisione circa
vnāquamque earum. Constat autem ex supra-
dictis in q. 28. entitates diuinarum personarum
idem esse realiter, ac formaliter à parte rei, cum
vna ac simplicissima entitate diuinæ essentia; &
consequenter vnā esse cum ea perfectionem at-
que ideo non esse maiorem perfectionem trium
quàm

quàm vnus; neque vnā aut duas esse partes totius Trinitatis verè ac propriè loquendo; nam totum rationem habet compositi, partes verò componentis, quod nefas est de Deo cogitare. Secundò. Pars suapte natura ordinatur ad constitutionem totius, ac proinde maximam dicit imperfectionem; quamvis igitur de rebus ipsis numeratis loquendo tres personæ plures sint, quàm duæ, non tamen perfectior est numerus earum ternarius quàm binarius: nec binarius pars est ternarij. Nam relationes diuinæ prout personæ distinguunt, perfectiones non sunt, sed abstrahunt à perfectione & imperfectione; nec rationem habent partis; quia vt modo diximus, ratio partis imperfectionem claudit. Sed quia prædicta scilicet ratio partis, maioris & minoris perfectionis conueniunt numero abstracto, vt patet ex Arist. in primo cali. tex. 2. de numero ternario, & D. Th. super Epist. ad Hebræos c. 7. lect. 1. de numero denario, & in rebus etiam creatis de numero concreto, contingit facile decipi, cum de numero personarum loquimur in diuinis: sed attendenda est maxima illa, quam indicauimus, diuinarum personarum differentia à qualibet rerum creatarum multitudine; ex hac enim vna radice soluitur prædictorum exppositorum argumentum, & tota ruit noua eorum structura. His adde nouam hanc esse loquendi formam, quam haecenus nesciuit Ecclesia & antiquorum sapientia Patrum exhorruit.

Ad argumentum igitur Vasq. negatur sequela; diuersa est enim valde ratio numeri abstracti & numeri concreti; & rursus concretus rerum creatarum numerus non est cum numero diuinarum personarum comparandus; cum illa prædictas omnes admittat imperfectiones, hic verò nullā. Ad probationem dico primò falsum esse illud assumptum, quæ conueniunt numero secundum se, conueniunt numero tali, quando dicitur tale ex materia, cui applicatur: sicut spheræ absolute conueniunt tangere planum in puncto, non autem spheræ tali, puta æneæ aut ligneæ; quia repugnat ex materia in qua dicitur talis. Secundo dico supponi falsum, nimirum numerum diuinarum personarum acceptum pro rebus ipsis numeratis comparari ad numerum absolutum, vt inferius ad superius. Nam nullum ens reale comparatur vt inferius ad ens rationis, id est sola ratione existens. Iam autem diximus numerum abstractum esse tantum in intellectu: numerus autem rerum sunt res ipsæ numerate.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Vtrum in Deo sint plures personæ quàm tres.

AD Secundum sic proceditur. Videtur, quod in Deo sint plures personæ quàm tres. Pluralitas enim personarum in diuinis est secundum pluralitatem proprietatum relationalium, vt dictum est. * Sed quatuor sunt relationes in diuinis (vt supra dictum est) scilicet paternitas, filiatio, communis spiritus, & processio. Ergo quatuor personæ sunt in diuinis.
 2. Præterea. Non plus differt natura à voluntate in Deo, quàm natura ab intellectu: sed in diuinis est alia persona, quæ procedit per modum voluntatis, vt amor: & alia, quæ procedit per modum naturæ, vt filius. Ergo est etiam alia, quæ procedit per modum intellectus, vt verbum: & alia, quæ procedit per modum naturæ, vt filius. Et sic iterū sequitur quod Naz. in 1. part. D. Tho. tom. 2.

non sunt tantum tres personæ in diuinis.

3. Præterea. In rebus creatis quod excellentius est, plures habet operationes intrinsecas: sicut homo supra alia animalia habet intelligere & velle: sed Deus in infinitum excedit omnem creaturam. Ergo non solum est ibi persona procedens per modum voluntatis & per modum intellectus, sed infinitis alijs modis. Ergo sunt infinitæ personæ in diuinis.

4. Præterea. Ex infinita bonitate patris est, quod infinitè seipsum communicet producendo personam diuinam: sed etiam in Spiritu sancto est infinita bonitas. Ergo Spiritus sanctus producit diuinam personam, & illa aliam, & sic in infinitum.

5. Præterea. Omne quod continetur sub determinato numero, est mensuratum. numerus enim mensura quadam est. Sed personæ diuinæ sunt immensæ, vt patet per Athanas. * Immensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus sanctus. Non ergo sub numero ternario continentur.

Sed contra est, quod dicitur. 1. Ioan. vlt. Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. Quarentibus autem quid tres & respondetur, tres personæ. vt August. dicit * de Trinit. 7. Sunt igitur tres personæ tantum in diuinis.

Respondetur. Dicendum, quod secundum præmissa + necesse est ponere tantum tres personas in diuinis. Otensum * est enim, quod plures personæ sunt plures relationes subsistentes ab inuicem realiter distinctæ. Realis autem distinctio inter relationes diuinas, non est nisi in ratione oppositionis relative. Ergo oportet duas relationes oppositas ad duas personas pertinere. Si quæ autem relationes oppositæ non sunt, ad eandem personam necesse est eas pertinere. Paternitas ergo & filiatio (cum sint oppositæ relationes) ad duas personas ex necessitate pertinent. Paternitas igitur subsistens est persona Patris, & filiatio subsistens est persona filij. Alia autem duæ relationes ad neutram harum oppositionem habent: sed sibi inuicem opponuntur. Impossibile est igitur quod ambæ vni personæ conueniant. Oportet ergo quod vel vna earum conueniat vtrique dictarum personarum: aut quod vna vni, & alia alij non autem potest esse, quod processio conueniat Patri, & Filio, vel alteri eorum: quia sic sequeretur, quod processio intellectus, quæ est generatio in diuinis, secundum quam accipitur paternitas, & filiatio, prodiret ex processione amoris, secundum quam accipitur spiratio, & processio, si persona generans & genita procederent a spirante. Quod est contra præmissa. * Relinquitur ergo, quod spiratio conueniat & personæ Patris, & personæ filij, vt pote nullam habens oppositionem relationum, nec ad paternitatem, nec ad filiationem. Et per consequens oportet, quod conueniat processio alteri personæ, quæ dicitur persona Spiritus sancti, quæ per modum amoris procedit, vt supra habitum est. * Relinquitur ergo, tantum tres personas esse in diuinis. scilicet Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. c.

Ad Primum ergo dicendum, quod licet sint quatuor relationes in diuinis: tamen vna earum scilicet spiratio, non separatur à personæ Patris, & filij: sed conuenit vtrique. Et sic licet sit relatio, non tamen dicitur proprietas, quia non conuenit vni tantum personæ) neque relatio personalis id est constituens personam. c. Sed habet tres relationes, paternitas, filiatio, & processio, dicuntur proprietates personales, quasi personæ constituentes. nam paternitas est persona Patris, filiatio persona filij, processio, persona Spiritus sancti procedentis.

Ad Secundum dicendum, quod id quod procedit

In suo sym-bolo fidei.

Ca 4. c. se- quen 10. 3.

Ar. præc. 29. Ar. præc.

2. 27. ar. 3. 219.

Loco nunc citato.

183.

174. Infra q. 31. ar. 1. & qu. 41. ar. 9. & 10. ar. 1. di. 10. ar. 5. & 4. c. 6. cap. 12. vel 13. c. 25. vel 26. c. pot. 9. ar. 1. di. 1. 9. & op. 2. c. 56. & 60. Ar. præc.